

Dešimtmečius vyravusios diskriminacinės nuostatos neįgaliųjų įdarbinimo srityje pamažu jau nyksta. Daugiau nei 6,5 tūkst. šalies darbdavių priėmė dirbti žmones su negalia. Kol nedirbantys svarsto, ar verta dirbti, norintys įsidarbina – pernai darbo rinkoje įsitvirtino 7,8 tūkst. negalią turinčių asmenų. Tai – net 34,6 proc. daugiau nei ankstesniais metais. Beveik dvigubai daugiau išaugo pasirinkusių savarankišką veiklą pagal verslo liudijimą (2,68 tūkst.), palyginti su 2020 m. (1,5 tūkst.) ir 2019 m. (1,1 tūkst.).

Užimtumo tarnyboje pernai 4 proc. (9620) registruotų klientų turėjo negalią. Tai – vėlgi 36,8 proc. mažiau nei 2020 m. (15217) ir 2019 m. (11366). Daugiausiai kreipėsi 45-55 proc. darbingumo lygį turintys asmenys (62,4 proc.).

„Teigiamos patirtys ir dirbančiųjų atviroje darbo rinkoje skaičiaus augimas rodo, kokia kryptimi neįgaliųjų užimtumas turėtų būti skatinimas. Plečiame ir atvejo vadybininkų tinklą visoje šalyje – pernai padidinome jų skaičių nuo 47 iki 57, o metų eigoje šis skaičius dar turėtų išaugti iki 100. Individualus darbas su ribotų įsidarbinimo galimybių asmenims padeda jiems geriau adaptuotis visuomenėje, o, išsiaiškinus jų poreikius ir lūkesčius, įsidarbinti. Tai, matome, atneša geresnius rezultatus, – tvirtino Užimtumo tarnybos Priemonių įgyvendinimo organizavimo vedėja Vaida Kamandulienė.

Tarp neįgaliųjų su aukštuoju išsilavinimu buvo daugiau nei dešimtadalis, su aukštesniu – 13 proc., kvalifikuoti darbininkai ar paslaugų srities darbuotojai – 44,4 proc. ir be profesinio pasirengimo – 31,6 proc. Didžiausią dalį sudarė 55 metų ir vyresnio amžiaus neįgalieji – 47,6 proc., 40-54 metų – 34,5 proc., 30-39 metų – 10,7 proc. ir mažiausiai – 7,2 proc. negalią turinčio jaunimo.

Negalią turinčių klientų daugiausiai buvo Pakruojo (8,7 proc.), Šiaulių miesto (7,3 proc.), Šalčininkų (6,7 proc.), Joniškio (6,4 proc.), Varėnos (6,3 proc.), Kupiškio ir Rokiškio (6 proc.) rajonuose. Radviliškio, Šiaulių, Kaišiadorių, Molėtų, Raseinių, Alytaus, Prienų, Šilutės ir Zarasų rajonuose šie asmenys sudarė daugiau nei 5 proc.

Vyresnio nei 55 amžiaus Marijos Žuginos istorija – viena daugelio, kai įgijusi naują profesinę kvalifikaciją, šiuo metu sėkmingai dirba. Jos didžioji karjera buvo prekyboje. Dirbta įvairiose pareigose – direktore, vedėja, pardavėja ir sandėlio vedėja. Dėl sveikatos problemų teko palikti barmenės darbą. Baigusi masažuotojų kursus, savarankiškai negalėjo susirasti darbo. Užimtumo tarnyboje užsiregistravusi tikėjosi toliau tobulintis šioje srityje. Jai buvo pasiūlyta persikvalifikuoti ir įgyti paklausią slaugytojo padėjėjo kvalifikaciją. Ją įgijusi įsidarbino Santaros klinikose.

„Jau metus dirbu slaugytojo padėjėja. Nors ir sunku, patinka darbas vidaus ligų skyriuje.

Mano labai gera vadovė. Vien dėl to norisi keltis ir važiuoti į darbą. Neiškeičiau jo į pasiūlymą dirbti privačioje klinikoje. Daug kontaktuoju su sergančiais sunkiomis ligomis, norisi jiems palengvinti situaciją. Su ligoniais dirbantys turi mylėti žmones“, – kalbėjo savo motyvacija stebinanti Marija.

Aukštą socialinės atsakomybės lygį darbuotojų su negalia atžvilgiu demonstruojančios prekybos įmonės MAXIMA LT „RIMI Lietuva“, „Palink“, kasmet įdarbina ne po vieną dešimtį neįgaliųjų.

Žmonės su negalia dirba įvairiose srityse ir pareigose šalies įmonėse – „Ekskomisarų biuras“, „Epsilon LT“, „Lietuvos paštas“, „GRIFS AG“, „Ainava“, „Partizanas“, „Argus“, „Kaišiadorių paukštynas“, Valstybinių miškų urėdija, EUROCASH1, „Vitaresta“, Lietuvos paštas, „Valumina“, „Advantus“, „Eglėšakis“, „Baltijos saugos grupė“, „Ecoservice projektai“, Utenos komunalininkas“, „Norfos mažmena“, Socialinių mokslų kolegija, „Anykštos redakcija“, „Grūstė“, „Joalda“, „Eglės“ sanatorija, „Rokiškio knygynas“, „Lidl Lietuva“, „Pastatų meistrai“, „Šturmų švyturys“, „Baldai jums“, „Šiaulių plentas“, „Smiltainis ir Ko“, UAB „Prezo grupė“, „Tortela“, „Megaprojektai“, „Tandemus“, Pabradės socialinės globos namai, „Marino projektai“, Kauno miesto greitosios medicinos pagalbos stotis ir daugelis kt.

Daugiausiai neįgalieji nori dirbti pagalbiniais darbininkais, budėtojai, sargais, automobilio vairuotojais, valytojais, pardavėjais, aplinkos tvarkytojais, nekvalifikuotais apdirbimo pramonės darbuotojais. Tačiau sėkmingai dirba buhalteriais, IT specialistais, pardavimo vadybininkais, konsultantais, slaugytojais ir kt.

V.Kamandulienės teigimu, pagrindinė spartesnės integracijos į darbo rinką problema susijusi su motyvacija ir kvalifikacijos trūkumu. Svarbiausios mokymo poreikio kryptys susijusios su profesiniu orientavimu, kompiuteriniu raštingumu, verslo kūrimo žinių ir įgūdžių stoka bei užsienio kalbų mokėjimu.

Pernai 1,6 tūkst. neįgaliųjų pradėjo dalyvauti aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse. Daugiausiai įdarbinta subsidijuojant (902) ir įgijo profesijas (230). Paramos judumui ir neformaliu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo priemonėmis pasinaudojo 88 asmenys. Profesinės reabilitacijos programoje pradėjo dalyvauti 298 asmenys su negalia – čia daugiausiai įgijo apskaitininko, socialinio darbuotojo, floristo, slaugytojo padėjėjo, dekoratyvinių augalų auginimo ir želdynų įrengimo bei priežiūros, virėjo profesijas.

Įsteigtose naujose darbo vietose įdarbinti 294 neįgalūs asmenys. Šalies darbdaviai jiems sukūrė 147 naujas darbo vietas, patys neįgalieji įsisteigė sau 36 darbo vietas.

2021 m. pabaigoje veikė 105 socialinės įmonės, kuriose dirbo 4512 neįgaliųjų, 2020 m. – 9156, 2019 m. – 10020. Pernai į socialines įmones naujai įdarbinti Užimtumo tarnyboje registruoti 1622 neįgalieji. Šios įmonės įsteigė 65 darbo vietas ir pritaikė neįgaliams darbuotojams 13 darbo vietų.

Kauno socialinė įmonė „Archyvita“, daugiau nei 20 metų užsiimanti bibliotekų ir ar archyvų veikla, pernai įdarbino šešis neįgaliuosius. „Kasmet įdarbiname negalią turinčius specialistus, dažniausiai sunkesnio neįgalumo lygio. Prioritetas teikiamas įgijusiems aukštąjį ir aukštesnįjį išsilavinimą. Tai – archyvarai, vadybininkai, priimami ir motyvuoti žemesnio išsilavinimo“, – kalbėjo įmonės direktorė Sigita Varneckienė.

Net 80 proc. įmonės darbuotojų turi negalią, todėl ir darbo aplinka, ir sąlygos yra pritaikytos bei specifinės. Vadovės teigimu, sunkesnę negalią turinčių darbuotojų integracija yra ilgesnė ir sudėtingesnė, tačiau darbas priklauso nuo išsilavinimo ir kompetencijų, o ne nuo negalios, sakė vadovė.

Lietuvoje yra apie 147 tūkstančiai darbingo amžiaus žmonių su negalia, kurie potencialiai galėtų dirbti, tačiau iš jų dirba tik 42 tūkst. Didžioji jų dalis dirba atviroje darbo rinkoje, socialinėse įmonėse – apie 10 proc. Užimtumo tarnyboje vasario 1 d. buvo registruota apie 13,7 tūkst. darbo ieškančių asmenų su negalia. 45 proc. neįgaliųjų yra ilgalaikiai bedarbiai.

